

New Yorkin terrori-iskut herättivät Art Spiegelmanin piirtämään sarjakuvia

Harri Römpötti, New York

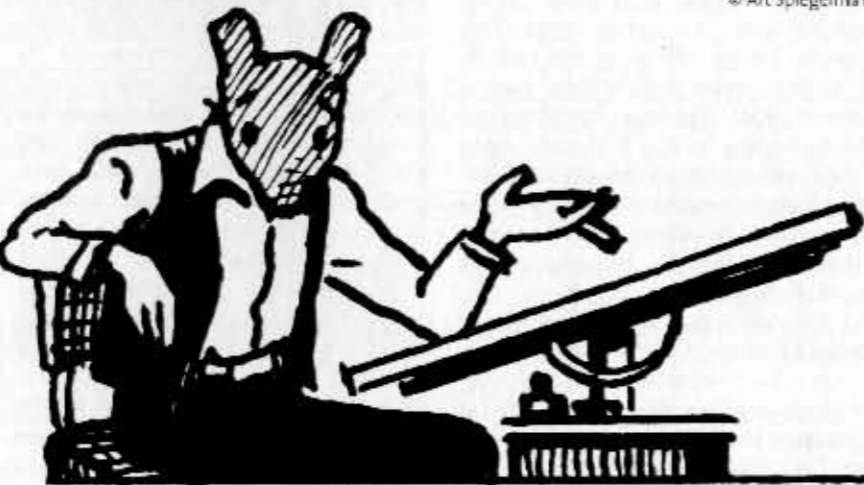
Art Spiegelmanin Mausista ilmestyi Suomessa viime keväänä uusi hieno kovakantinen painos. Se on yhä ainoa sarjakuva, joka on saanut arvostetun Pulitzer-palkinnon. Viime kesänä Mocca-festivaali palkitsi Spiegelmanin elämäntyöstään.

© Art Spiegelman

"Ei ole kovin kauan, kun vielä miettiin, onko elokuva taidetta. Samoihin aikoihin 1960-luvulla olisi pidetty perin outona väittää sarjakuvaa kunnialliseksi taiteeksi. Nyt tuntuu, että sarjakuva on tullut kaupallisesti tiensä päähän, mutta taiteellisesti se kukkii", 55-vuotias Spiegelman pohti.

Valtavirtasarjakuvien, varsinkin supersankarien, suosio onkin romahdannut Yhdysvalloissa. Mutta taidesarjakuva elää vireämpänä kuin koskaan pienehköistä levikeistä huolimatta: "1990-luvun alussa Mausia mainostettiin sanomalla, ettei sarjakuva ole enää tarkoitettu vain lapsille. Nyt yritetään jo vakuutella, ettei sarjakuva ole vain aikuisten lukemista."

© Art Spiegelman

Spiegelman on kantanut oman kortensa kekoon toimittamalla kaksi Little Lit -antologiaa, joissa huipputaiteilijat ovat piirtäneet sarjakuvia lapsille. Myös Spiegelman on alkanut lopulta piirtää niitä uudelleen. Mausin jälkeen koko 1990-luvun hän keskittyi kuvitustöihin ja piirsi vain parikymmentä irrallista sarjakuvasivua.

"Painokoneen keksiminen jätti työlää puupiirroksen taiteeksi. Ennen sarjakuva oli ainoa ilmaisumuoto, jossa ihminen lensi uskottavasti. Nyt elokuvateknologian ansiosta se näyttää vakuuttavalta myös valkokankaalla ja supersankarit ovat siirtyneet sinne. Ehkäpä sarjakuva marginalisoituu taiteeksi."

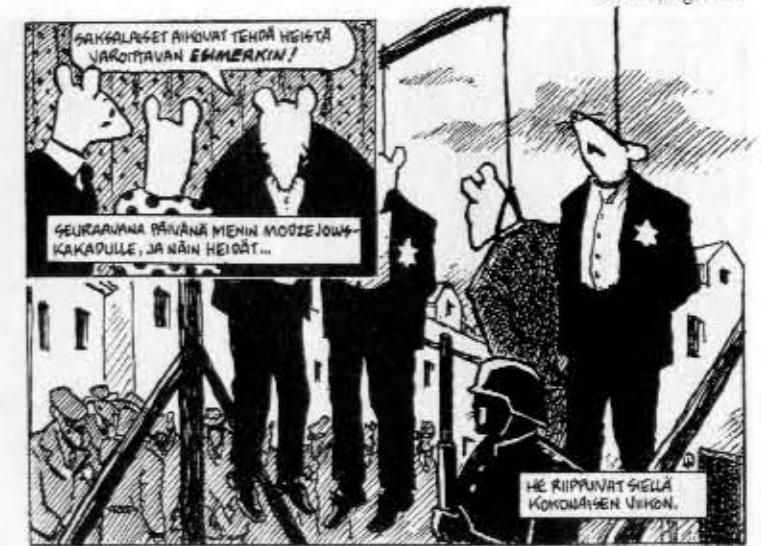
Hämähäkkimichet ja Ryhmä X liihottavat siis elokuvissa, mutta niiden väistyminen ei herättänyt sarjakuva-taiteilija-Spiegelmania unestaan. Hän on aina ollut newyorkilainen ja asuu vain muutaman korttelin päässä World Trade Centerin kaksoistorneista, joita ei enää ole.

"Kun terroristit iskivät syyskuun 11. päivänä vuonna 2001, olin varma, että kuolen. Kun sitten selvisinkin hengissä, tajusin, että pitää tehdä sarjakuvia, vaikka se onkin vaikeaa. Piti ymmärtää, että kuolen joskus, ja lakata tuhlamasta aikaa."

Spiegelmanille sarjakuvien tekeminen on aina ollut vaikeaa ja hidasta. Mausia hän teki suunnilleen koko 1980-luvun. Se onkin yksi tarkimmin harkittuja ja sommiteltuja sarjakuvateoksia kautta aikojen.

Mausissa Spiegelman kertoi vanhempiensa tarinan natsien keskitysleireillä. Samalla se oli tarina hänen vaikeasta suhteestaan isäänsä. Se toi kipeään aiheeseen henkilökohtaisen sävyn, joka syvensi tarinan koskettavaksi. Uudessa sarjassaan In the Shadow of No Towers (olemattomien tornien varjossa) hän kuvaa omaa suhdettaan kaksoistornien tuhoamisen jälkeiseen aikaan.

Eli aiheena on taas suuri onnettomuus, joskaan ei yhtä suuri kuin juutalaisten joukkotuho. Sarja kuvaa

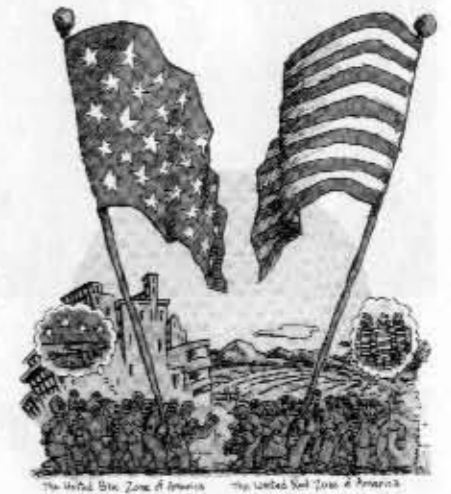
© Art Spiegelman

Spiegelmanin henkilökohtaisia tunteita mutta myös käsityksiä Yhdysvaltain politiikasta. No Towersia julkaistaan lehdissä Yhdysvalloissa, Britanniassa ja Saksassa kokonaisen sanomalehtisivun kokoisina.

"Aiheen ja rakenteen miettimiseen kuluu minulta aina paljon aikaa. Se on yksi syy, etten saanut 1990-luvulla aikaiseksi mitään mieltävää. Ennen Mausia neljänkin sivun sarjakuva oli minulle ceppinen. Lyhyt muoto sopii siis minulle. Tornit olivat niin suuria, että aihe tuntui vaativan paljon tilaa, pinta-alaa."

"Sain ensin saksalaiselta Die Zeit -lehdeltä tarjouksen käyttää koko sivu ja tehdä mitä tahdon. Suurella koolla pääsin myös palaamaan 1900-luvun alkuun, sanomalehtisarjakuvien kulta-aikaan, kun Pikku Nemo tai Crazy Kat ilmestyivät siinä koossa. Olin tosin sikäli tyhmä, että sarjaa on tosi vaikea koota albumiksi."

Nyt Spiegelmanista tuntuu, että kuukausittaisen No Towers -sivun tekemiseen menee viisi viikkoa. Kerran 1990-luvulla hän aloitti sanomalehtisarjakuvan piirtämisen, mutta totesi nopeasti, ettei viihdy yhden aiheen parissa

© Art Spiegelman

loputtomiin. No Towersin hän päätti lopettaa tornien tuhon vuosipäivänä 11.9. tänä syksynä.

Viime vuosikymmenellä Spiegelman suunnitteli muun muassa Sigmund Freudin pohjaavaa hanketta, jota ei ole kuulunut. Hän on myös sarjakuvan teoreetikko ja ainakin alansa historiaan hän aikoo paneutua taas.

"Vuodeksi 2005 kuratoin näyttelyn, johon tulevat mukaan klassikot, Winsor McCayn Pikku Nemo, George Herrimanin Crazy Kat, Will Eisnerin Spirit alkaen ja niin edelleen. Yliopistot ja museot ovat nykyään kiinnostuneita sarjakuvasta. Kirjastot toivovat siitä amerikkalaisten lukuinnostuksen viimeistä pelastajaa."

"Mutta sarjakuvataiteen perusnäyttely on pahasti myöhässä. Vuonna 1991 Museum of Modern Artissa oli yksi näyttely, mutta se oli koottu sattumavaraisesti. Vuonna 1995 MoMA halusi ostaa Mausin originaaleja. En myynyt. Ne olisivat vain päätyneet johonkin kellariin homehtumaan. Tämä näyttely on jo sovittu kiertämään monessa museoon."